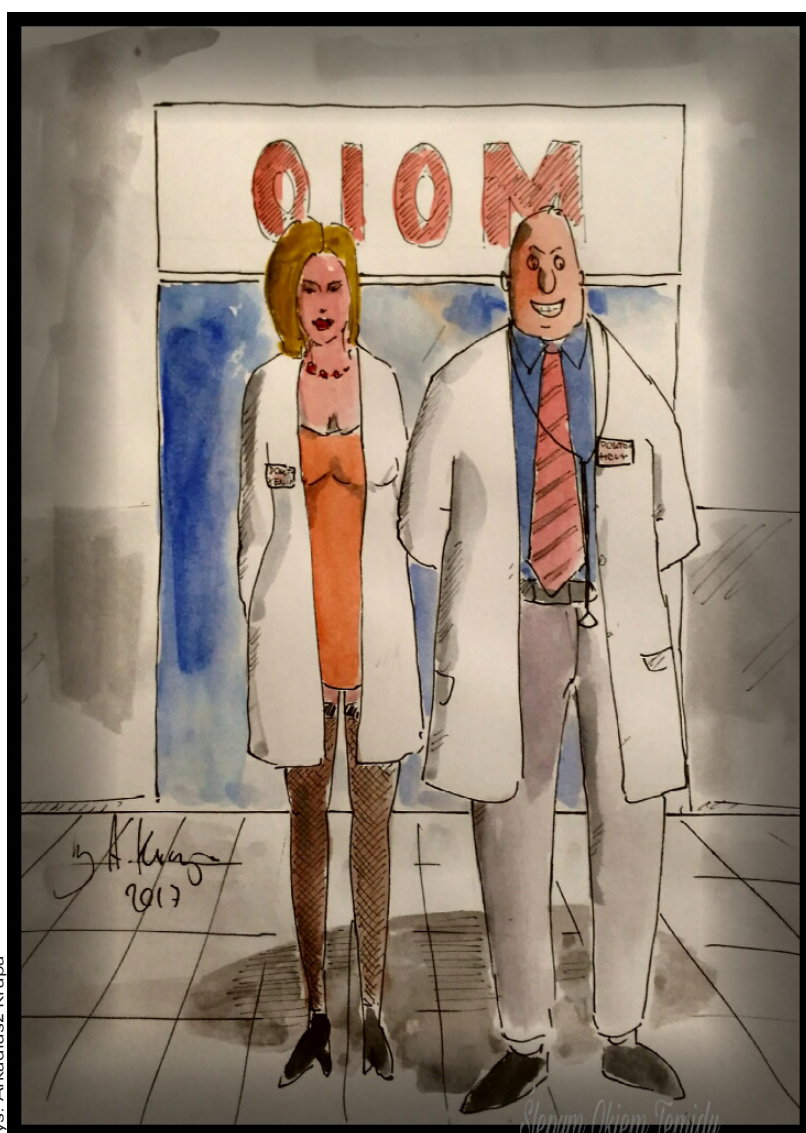


# PRAWA PACJENTA – PRAWA LEKARZA

— poradnik dla pacjentów i lekarzy —

Jolanta Budzowska, radca prawny

Radosław Tymiński, radca prawny



Warszawa-Kraków 2017

## SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
Prawo pacjenta do świadczeń zdrowotnych zgodnych z aktualną wiedzą medyczną.....	4
Prawo pacjenta do informacji o swoim stanie zdrowia.....	6
Prawo pacjenta do tajemnicy informacji z nim związanych.....	7
Prawo pacjenta do wyrażenia zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych.....	8
Prawo pacjenta do poszanowania jego intymności i godności.....	9
Prawo pacjenta do dokumentacji medycznej.....	10
Prawo lekarza do odmowy udzielenia świadczeń zdrowotnych.....	12
Prawo lekarza do prowadzenia dokumentacji medycznej.....	14
Prawo lekarza do powstrzymania się od świadczeń zdrowotnych niezgodnych z własnym sumieniem .....	15

## WSTĘP

Drogi Użytkowniku wszystkich naszych stron (<http://bladprzy porodzie.com/>, <http://pomylkalekarza.pl/>, <http://prawalekarzy.pl/>), należy Ci się krótkie wyjaśnienie: otóż autorzy tej publikacji oficjalnie przyznają, że znają się od kilku lat. Nasza znajomość zaczęła się – jakżeby inaczej – od spotkania na sali sądowej po przeciwnych stronach. Później, dzięki okazjom do kolejnych spotkań, zauważyliśmy, że w bardzo wielu kwestiach mamy podobne obserwacje i spojrzenie. Także na kwestie dotyczące praw pacjenta i praw lekarza.

Podczas jednej z naszych dyskusji powstał pomysł przygotowania miniporadnika o prawach pacjenta i prawach lekarza – spojrzenia na te prawa z dwóch perspektyw: prawnika, który pomaga pacjentom, i prawnika broniącego lekarzy. Naszym celem było stworzenie opracowania bezstronnego, wolnego od podejścia uwarunkowanego sprawą sądową czy koniecznością opowiedzenia się po stronie lekarza bądź pacjenta. Każde zdanie zawarte w tym poradniku wnikliwie przedyskutowaliśmy, aby każde z nas mogło się pod tym podpisać i powiedzieć: „Tak uważam”.

Poradnik ten nie zawiera wykładu ani komentarza do ustawy o prawach pacjenta, lecz omawia w praktyczny sposób osiem najważniejszych praw pacjenta oraz trzy najistotniejsze prawa lekarza. Każde z praw pacjenta i praw lekarza omówiono z dwóch punktów widzenia: istoty danego prawa i jego ograniczeń. Zapraszamy do dyskusji i zadawania pytań: [j.budzowska@bf.com.pl](mailto:j.budzowska@bf.com.pl) lub [radoslaw.tyminski@kancelariatyminski.pl](mailto:radoslaw.tyminski@kancelariatyminski.pl).

Jolanta Budzowska

Radostaw Tymiński

„Autorzy niniejszego Poradnika uprzejmie przypominają Drogim Czytelnikom, że Poradnik może Państwu służyć jedynie w zakresie własnego użytku osobistego, o którym mowa w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 666). Zachęcamy Państwa do czytania, pobierania i korzystania, niemniej jednak wszelkie prawa do Poradnika (w tym w szczególności do treści i grafiki) są zastrzeżone i chronione przepisami wspomnianej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Korzystanie z Poradnika z przekroczeniem zakresu własnego użytku osobistego, w tym wykorzystanie Poradnika w całości lub jakiegokolwiek części dla celów związanych z działalnością gospodarczą lub naukową, wymaga zgody autorów oraz jest możliwe tylko i wyłącznie na zasadzie odpowiedniej umowy z autorami i w całości”.

## PRAWO PACJENTA DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH ZGODNYCH Z AKTUALNĄ WIEDZĄ MEDYCZNĄ

Art. 6, ust. 1 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (u.p.p.)

„Pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej”.

Prawo pacjenta	Prawo lekarza
<ul style="list-style-type: none"> <li>Pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych zgodnych z aktualną wiedzą medyczną</li> <li>Lekarz ma obowiązek na bieżąco pogłębiać swoją wiedzę medyczną</li> <li>Jeżeli istnieją alternatywne metody leczenia, pacjent ma prawo wyboru metody</li> <li>Jeżeli dana metoda leczenia jest zgodna z aktualną wiedzą medyczną, ale nie jest dostępna w podmiocie leczniczym – lekarz ma obowiązek poinformowania pacjenta o jej istnieniu i dostępności</li> <li>Niedozwolone jest stosowanie metod jeszcze niesprawdzonych, a także metod przestarzałych</li> <li>Pacjent ma prawo żądać, aby lekarz udzielający mu świadczeń zasięgnął opinii innego lekarza lub zwołał konsylium lekarskie; w przypadku odmowy zwołania konsylium lekarz ma obowiązek odnotowania w dokumentacji medycznej zarówno żądania pacjenta, jak i odmowy zwołania konsylium</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lekarz może stosować tylko metody diagnozowania lub leczenia zgodne z medycyną opartą na dowodach (EBM – evidence based medicine)</li> <li>Lekarz może stosować produkty lecznicze poza wskazaniami charakterystyki produktu leczniczego (ChPL), jeżeli jest to zgodne z wiedzą medyczną oraz nie stwarza podwyższonego ryzyka dla pacjenta (i nie trzeba na to dodatkowej zgody pacjenta)</li> <li>Lekarz nie musi stosować się do oczekiwań pacjenta w zakresie skierowania go na badania lub użycia określonych produktów leczniczych, jeżeli nie jest to uzasadnione wiedzą medyczną</li> <li>Jeżeli w określonym przypadku nie ma równoważnych metod diagnozowania ani leczenia (alternatywnych), to lekarz wskazuje zalecane postępowanie medyczne wobec pacjenta</li> </ul>



## PRAWO PACJENTA DO INFORMACJI O SWOIM STANIE ZDROWIA

Art. 9, ust. 1 u.p.p.

„Pacjent ma prawo do informacji o swoim stanie zdrowia”.

Art. 9, ust. 2 u.p.p.

„Pacjent, w tym małoletni, który ukończył 16 lat, lub jego ustawowy przedstawiciel mają prawo do uzyskania od lekarza przystępnej informacji o stanie zdrowia pacjenta, rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych i leczniczych, dających się przewidzieć następstwach ich zastosowania albo zaniechania, wynikach leczenia oraz rokowaniu”.

Prawo pacjenta	Prawo lekarza
<ul style="list-style-type: none"> <li>Pacjent ma prawo do uzyskania informacji o stanie zdrowia w sposób dla niego przystępny i zrozumiały</li> <li>Pacjent ma prawo do uzyskania informacji o rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych i leczniczych, a także do uzyskania informacji zarówno o dających się przewidzieć następstwach leczenia, jak i o zagrożeniach związanych z jego niepodjęciem; pacjent ma również prawo żądać, aby lekarz nie udzielał mu tych informacji</li> <li>Pacjent ma prawo do uzyskania informacji o konsekwencjach zastosowanego leczenia, lekarz ma zatem obowiązek udzielić pacjentowi informacji o najważniejszych działaniach niepożądanych leku, który mu przepisuje (np. o tym, że lek wpływa na sprawność psychoruchową lub wchodzi w interakcję z innymi lekami)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lekarz nie musi informować pacjenta w przypadkach nagłych, niecierpiących zwłoki, gdy zagrożone jest zdrowie lub życie pacjenta (niemniej w sytuacji sporu prawnego lekarz musi udowodnić, że w danej sytuacji poinformowanie pacjenta i uzyskanie zgody prowadziłoby do zagrożenia życia lub zdrowia pacjenta)</li> <li>Informacja udzielana przez lekarza musi być zrozumiała dla pacjenta</li> <li>Do lekarza należy ocena, czy pacjent znajduje się w odpowiednim stanie zdrowia fizycznego i psychicznego, by zrozumieć informacje</li> <li>Lekarz nie musi informować, że przepisuje leki poza wskazaniem produktu leczniczego, o ile jest to zgodne z wiedzą medyczną i nie stwarza podwyższonego ryzyka dla pacjenta</li> <li>W przypadku, gdy nie ma możliwości ustalenia rozpoznania, lekarz powinien poinformować o swoich podejrzeniach lub o proponowanym kierunku diagnozowania</li> <li>Lekarz nie musi informować o wynikach leczenia ani rokowaniu wtedy, gdy są one oczywiste i wynikają z natury rzeczy (np. przy rozpoznaniu przeziębienia)</li> </ul>

## PRAWO PACJENTA DO TAJEMNICY INFORMACJI Z NIM ZWIĄZANYCH

Art. 13 u.p.p.

„Pacjent ma prawo do zachowania w tajemnicy przez osoby wykonujące zawód medyczny, w tym udzielające mu świadczeń zdrowotnych, informacji z nim związanych, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu medycznego”.

Prawo pacjenta	Prawo lekarza
<ul style="list-style-type: none"> <li>Pacjent ma prawo do zachowania w tajemnicy przez osoby wykonujące zawód medyczny wszelkich informacji z nim związanych, które zostały uzyskane w związku z wykonywaniem zawodu medycznego (zarówno informacji dotyczących życia osobistego pacjenta, jak i informacji, które są ustalane samodzielnie przez osobę wykonującą zawód medyczny w procesie leczenia)</li> <li>Obowiązek zachowania przez lekarza w tajemnicy informacji związanych z pacjentem jest nieograniczony w czasie i trwa również po śmierci pacjenta</li> <li>Osoba bliska może po śmierci pacjenta uchylić tajemnicę informacji związanych ze zmarłym pacjentem</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lekarz musi ujawnić informacje objęte tajemnicą lekarską w przypadku, gdy obliuguje go do tego prawo (np. zgłoszenie wystąpienia niepożądanego odczynu poszczepiennego)</li> <li>Lekarz może ujawnić informacje objęte tajemnicą zawodową w przypadku uzasadnionego przekonania, że jej utrzymanie stwarza ryzyko dla zdrowia lub życia pacjenta lub innych osób (np. informacje dla małżonki pacjenta, że ma on rozpoznaną żółtaczkę)</li> <li>Lekarz może ujawnić informacje objęte tajemnicą lekarską adwokatowi lub radcy prawnemu w przypadku zgłoszenia się po poradę prawną</li> <li>W postępowaniu karnym lekarza będącego świadkiem z tajemnicy zawodowej zwalnia sąd w drodze postanowienia, w postępowaniu cywilnym lekarz występujący w charakterze świadka sam ustala zakres informacji, które może ujawnić, a w postępowaniu z zakresu odpowiedzialności zawodowej lekarz jest z mocy ustawy zwolniony z tajemnicy zawodowej</li> <li>Lekarz zwolniony z tajemnicy lekarskiej przez osobę bliską pacjentowi po śmierci pacjenta nie może wydać osobie bliskiej dokumentacji medycznej pacjenta (o ile pacjent nie zostawił takiego upoważnienia za życia), pacjent może jednak zażądać odczytania pełnej treści dokumentacji medycznej</li> <li>Opisanie przypadku pacjenta w prasie branżowej – pod warunkiem, że jego dane osobowe zostały zanonimizowane, a przypadek nie umożliwia identyfikacji pacjenta przez osoby trzecie – nie narusza tajemnicy zawodowej</li> </ul>

## PRAWO PACJENTA DO WYRAŻENIA ZGODY NA UDZIELANIE ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH

Art. 16 u.p.p.

„Pacjent ma prawo do wyrażenia zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych lub odmowy takiej zgody, po uzyskaniu informacji w zakresie określonym w art. 9”.

Prawo pacjenta	Prawo lekarza
<ul style="list-style-type: none"> <li>Pacjent ma prawo do wyrażenia zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych; ma również prawo odmówić tej zgody (prawo do sprzeciwu)</li> <li>Zgoda powinna być odebrana przez lekarza od pacjenta przed udzieleniem świadczenia zdrowotnego</li> <li>Zgoda na udzielenie określonego świadczenia zdrowotnego powinna być poprzedzona poinformowaniem pacjenta o rodzaju zabiegu, wskazaniach do niego, spodziewanych korzyściach, typowych powikłaniach, które mogą wystąpić, lub nawet rzadkich powikłaniach, ale mogących powodować poważne skutki dla zdrowia, o następstwach zabiegu, a także o alternatywnych metodach leczenia (tzw. zgoda poinformowana)</li> <li>Zgoda na udzielenie świadczenia zdrowotnego powinna być zgodą świadomą i dobrowolną</li> <li>Zgoda powinna być wyrażona w warunkach stwarzających pacjentowi możliwość swobodnego podejmowania decyzji</li> <li>Na życzenie pacjenta w rozmowie z lekarzem dotyczącej wyrażenia zgody może uczestniczyć osoba bliska</li> <li>W przypadku zabiegu operacyjnego albo zastosowania metod leczenia lub diagnostyki stwarzających podwyższone ryzyko pacjent ma prawo do wyrażenia zgody lub sprzeciwu w formie pisemnej</li> <li>Zgoda blankietowa nie jest zgodą świadomą; zgoda powinna być wyrażana osobno na poszczególne interwencje medyczne</li> <li>Wyrażenie przez pacjenta zgody na dane świadczenie zdrowotne powoduje, że akceptuje on ryzyko związane z tym świadczeniem oraz przejmuje je na siebie, nie akceptuje jednak ryzyka, które mogłoby wynikać z nienależytej staranności lekarza (zgoda nie obejmuje następstw błędu medycznego)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lekarz nie musi odbierać zgody od pacjenta w przypadkach nagłych, niecierpiących zwłoki, gdy zagrożone jest zdrowie lub życie pacjenta (niemniej w sytuacji sporu prawnego lekarz musi udowodnić, że w danej sytuacji odebranie zgody od pacjenta prowadziło do zagrożenia jego życia lub zdrowia)</li> <li>Lekarz nie musi odbierać zgody od pacjenta na leczenie poza wskazaniami zawartymi w ChPL, jeżeli jest to zgodne z wiedzą medyczną i nie stwarza podwyższonego ryzyka dla pacjenta</li> <li>Pacjent może wyrazić zgodę na udzielanie świadczeń zdrowotnych w różny sposób, np. przez wykonanie zaleceń lekarza (nie dotyczy to jednak sytuacji stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta, w których konieczna jest zgoda pisemna)</li> <li>Brak zgody w formie pisemnej w przypadkach tego wymagających (np. na apendektomię) nie oznacza automatycznie, że lekarz działał bez zgody pacjenta, ale że naruszył wymagania ustawowe; nie oznacza to także automatycznie, że lekarz działał za zgodą pacjenta</li> <li>Lekarz nie musi odbierać zgody pisemnej na czynności, które nie stwarzają podwyższonego ryzyka</li> <li>Lekarz, wykonując zabieg, może przekroczyć zakres zgody pacjenta, jeżeli jest to niezbędne dla ratowania zdrowia lub życia pacjenta i nie ma możliwości natychmiastowego uzyskania jego zgody lub zgody jego przedstawiciela ustawowego</li> </ul>

## PRAWO PACJENTA DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI PACJENTA

Art. 20, ust. 1 u.p.p.

„Pacjent ma prawo do poszanowania intymności i godności, w szczególności w czasie udzielania mu świadczeń zdrowotnych”.

Prawo pacjenta	Prawo lekarza
<ul style="list-style-type: none"> <li>W czasie udzielania świadczeń zdrowotnych pacjent ma prawo do poszanowania jego godności i intymności</li> <li>Lekarz powinien zapewnić pacjentowi możliwie jak najmniej bolesny proces leczenia</li> <li>Pacjent ma prawo do umierania w spokoju i godności</li> <li>Pacjent, który znajduje się w stanie terminalnym, ma prawo do świadczeń zdrowotnych zapewniających łagodzenie bólu i innych cierpień</li> <li>Podczas udzielania świadczeń zdrowotnych, oprócz osób ich udzielających, mogą być obecne inne osoby wykonujące zawód medyczny, ale tylko jeśli jest to niezbędne ze względu na rodzaj świadczenia lub wykonywanie czynności kontrolnych; obecność innych osób jest możliwa po udzieleniu zgody przez pacjenta oraz osoby wykonującej zawód medyczny, która udziela świadczenia zdrowotnego</li> <li>Jest naruszeniem intymności pacjenta, jeżeli podczas badania do pomieszczenia wchodzi osoba wykonująca zawód medyczny, chyba że obecność danej osoby jest niezbędna ze względu na rodzaj świadczenia lub wykonywanie czynności kontrolnych</li> <li>Pacjent ma prawo wymagać, aby lekarz zwracał się do niego, używając jego imienia i nazwiska; niedopuszczalne jest zwracanie się do pacjenta w formie bezosobowej</li> <li>Lekarz może informować o negatywnych konsekwencjach zachowań pacjenta, ale nie może oceniać pacjenta ani jego stylu życia</li> <li>Pacjent ma prawo żądać znieczulenia, o ile nie ma co do tego przeciwwskazań</li> <li>Przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych może być obecna osoba bliska, jednak w przypadku ryzyka wystąpienia zagrożenia epidemicznego lub ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne pacjenta osoba udzielająca świadczeń zdrowotnych może odmówić obecności osoby bliskiej przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych; odmowę należy odnotować w dokumentacji medycznej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lekarz nie narusza godności pacjenta, jeżeli negatywnie ocenia jego postępowanie w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych (np. lekarz tłumaczy pacjentowi zagrożenia związane z paleniem tytoniu)</li> <li>Lekarz nie narusza godności pacjenta, jeżeli na podstawie badań stwierdza, że nie jest tak, jak utrzymywał pacjent (np. lekarz stwierdza, że pacjent nie przestrzega diety)</li> <li>Lekarz nie narusza godności pacjenta, jeżeli w celu konsultacji przypadku pacjenta zaprasza do badania innego lekarza</li> <li>W przypadku przebywania pacjenta w ośrodkach klinicznych (kształcących studentów) obecność studentów w zakresie niezbędnym do celów dydaktycznych nie jest naruszeniem godności ani intymności pacjenta (pacjent powinien być jednak poinformowany o działalności dydaktycznej prowadzonej na terenie danej placówki)</li> </ul>

## PRAWO PACJENTA DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ

Art. 23, ust. 1 u.p.p.

„Pacjent ma prawo do dostępu do dokumentacji medycznej dotyczącej jego stanu zdrowia oraz udzielonych mu świadczeń zdrowotnych”.

Prawo pacjenta	Prawo lekarza
<ul style="list-style-type: none"> <li>Prawo gwarantuje dostęp do dokumentacji medycznej w różnych formach, takich jak możliwość zapoznania się z jej treścią w placówce medycznej, uzyskania jej wyciągu, odpisu, kopii lub wydruku, a nawet uzyskania oryginału, jeśli pacjent pokwituje jej odbiór i zastrzeże, że zwróci ją po wykorzystaniu; pacjent może także uzyskać dokumentację na informatycznym nośniku danych lub za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej</li> <li>Pacjent ma prawo dostępu zarówno do dokumentacji indywidualnej, jak i dokumentacji zbiorczej, w zakresie, w którym dokumentacja zbiorcza go dotyczy</li> <li>Pacjent ma prawo do uzyskania kopii dokumentacji medycznej z poświadczeniem zgodności z oryginałem</li> <li>Placówka medyczna, która wydaje kopie, odpisy, wyciągi dokumentacji medycznej lub udostępnia dokumentację medyczną na elektronicznym nośniku danych, nie może naliczać za powyższe formy udostępnienia dokumentacji opłat wyższych niż te, które wynikają z ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta</li> <li>Pacjent ma prawo dostępu do czytelnej i uporządkowanej chronologicznie dokumentacji medycznej (strony powinny być ponumerowane)</li> <li>Pacjent ma prawo do uzyskania dokumentacji przez 20 lat od końca roku, w którym dokonano ostatniego wpisu w tej dokumentacji</li> <li>Pacjent może żądać odnotowania w dokumentacji medycznej każdej informacji związanej z jego zdrowiem</li> <li>Wpis w dokumentacji medycznej nie może być z niej usunięty; w przypadku błędnego wpisu, należy go przekreślić i dodać adnotację o przyczynie błędu, podać datę zmiany i oznaczyć osobę, która dokonuje adnotacji</li> <li>Dokument włączony do dokumentacji medycznej nie może być z niej usunięty</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Na przetwarzanie przez lekarza danych osobowych pacjenta nie trzeba wyrażać zgody, ponieważ prawo lekarza do przetwarzania tych danych wynika z ustawy</li> <li>Lekarz może powierzyć przetwarzanie danych osobowych pacjentów innym podmiotom (np. laboratorium analitycznemu)</li> <li>Wpis do dokumentacji medycznej można zmieniać, pod warunkiem wskazania daty zmiany, jej przyczyny i osoby zmieniającej</li> <li>Lekarz nie ma obowiązku udostępniania dokumentacji medycznej od ręki, lecz powinien to zrobić w możliwie najkrótszym czasie</li> <li>Lekarz może odmówić wydania oryginału dokumentacji medycznej, jeżeli pacjent nie chce pokwitować odbioru ani oświadczyć, że zwróci po wykorzystaniu</li> <li>Lekarz może udostępnić dokumentację medyczną pacjenta szkole wyższej do wykorzystania w celach naukowych po jej zanonimizowaniu</li> </ul>

## PRAWO PACJENTA DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ C.D.

### Prawo pacjenta c.d.

- Pacjent może upoważnić inną osobę do dostępu do swojej dokumentacji medycznej (upoważnienie co do zasady musi być pisemne, upoważnienie ustne jest ważne, jeżeli zostało złożone w obecności lekarza, odnotowane w dokumentacji medycznej i podpisane przez pacjenta); jeżeli zmarły pacjent upoważnił za życia wskazaną osobę do dostępu do dokumentacji medycznej w jednej z placówek medycznych (np. w przychodni), to upoważnienie to zachowuje moc i stanowi podstawę udostępnienia dokumentacji medycznej tej osobie również z innej placówki medycznej (np. ze szpitala), w której zmarły pacjent nie upoważnił akurat tej osoby do dostępu do dokumentacji, chyba że z treści upoważnienia wynika, iż dotyczy ono wyłącznie jednej placówki



## PRAWO LEKARZA DO ODMOWY UDZIELENIA ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH

Art. 38, ust. 1 Ustawy o zawodzie lekarza (u.z.l.)

„Lekarz może nie podjąć lub odstąpić od leczenia pacjenta, o ile nie zachodzi przypadek, o którym mowa w art. 30, z zastrzeżeniem ust. 3”.

Art. 38, ust. 2 u.z.l.

„W przypadku odstąpienia od leczenia lekarz ma obowiązek dostatecznie wcześniej uprzedzić o tym pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego bądź opiekuna faktycznego i wskazać realne możliwości uzyskania tego świadczenia u innego lekarza lub w podmiocie leczniczym”.

Prawo lekarza	Prawo pacjenta
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lekarz może nie podjąć leczenia w ogóle albo odmówić jego kontynuacji, o ile nie zagraża to życiu lub zdrowiu pacjenta</li> <li>• Lekarz nie może odmówić zbadania pacjenta, ponieważ bez badania nie wiadomo, czy nie ma zagrożenia życia lub zdrowia pacjenta</li> <li>• Lekarz w prywatnej praktyce może odmówić leczenia pacjenta z jakiegokolwiek powodu – prawo nie stawia w tym względzie żadnych ograniczeń</li> <li>• Lekarz w publicznej służbie zdrowia może odmówić leczenia pacjenta, jeżeli ma ku temu poważne powody i uzyskał zgodę swojego przełożonego</li> <li>• Lekarz może odmówić leczenia zarówno pacjenta pełnoletniego, jak i niepełnoletniego</li> <li>• Za każdym razem, gdy lekarz odstępuje od leczenia lub go odmawia, ma obowiązek odnotowania tego faktu w dokumentacji medycznej i uzasadnienia go</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pacjent ma prawo do natychmiastowego udzielenia świadczeń zdrowotnych zawsze od każdego lekarza, gdy istnieje ryzyko utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia</li> <li>• W sytuacji, gdy pacjent nie znajduje się w stanie zagrożenia życia lub zdrowia, lekarz, który wykonuje swój zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby, może mu odmówić udzielenia świadczeń zdrowotnych, ale wówczas pacjent ma prawo do otrzymania informacji o realnych możliwościach uzyskania świadczenia zdrowotnego u innego lekarza lub w innej placówce (jeżeli lekarz nie odmawia ze względu na sprzeciw sumienia)</li> <li>• Jeśli odmowy udzielenia świadczenia zdrowotnego dokonuje lekarz wykonujący zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby, to może on nie podjąć leczenia lub odstąpić od niego, ale z poważny powodów i na podstawie zgody przełożonego, ponadto ma obowiązek uzasadnienia odmowy udzielenia świadczenia zdrowotnego w dokumentacji medycznej</li> </ul>



## PRAWO LEKARZA DO POWSTRZYMANIA SIĘ OD ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH NIEZGODNYCH Z WŁASNYM SUMIENIEM

Art. 39 u.z.l.

„Lekarz może powstrzymać się od wykonania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z jego sumieniem, z zastrzeżeniem art. 30, z tym że ma obowiązek wskazać realne możliwości uzyskania tego świadczenia u innego lekarza lub w podmiocie leczniczym oraz uzasadnić i odnotować ten fakt w dokumentacji medycznej. Lekarz wykonujący swój zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby ma ponadto obowiązek uprzedniego powiadomienia na piśmie przełożonego”.

Prawo lekarza	Prawo pacjenta
<ul style="list-style-type: none"> <li>Lekarz może odmówić jakiegokolwiek świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest ono sprzeczne z jego sumieniem, a jego niewykonanie nie zagraża życiu ani zdrowiu pacjenta</li> <li>Świadczenia zdrowotne to także inne czynności z nich wynikające, takie jak orzeczenie o stanie zdrowia, wypisanie recepty czy wystawienie skierowania na badania</li> <li>Odmawiając udzielania świadczenia zdrowotnego, lekarz musi to odnotować w dokumentacji medycznej i uzasadnić</li> <li>Lekarz pracujący na etacie lub będący w stosunku służby (np. lekarz-wojskowy) ma obowiązek przed odmową powiadomić przełożonego</li> <li>Lekarz może wywiesić informację stałą o tym, że pewnych świadczeń odmawia (np. lekarz ginekolog informuje na stronie internetowej, że nie przepisuje antykoncepcji awaryjnej, tzw. tabletek po)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>W sytuacji, gdy lekarz odmawia udzielenia świadczenia zdrowotnego ze względu na sprzeciw sumienia, ma on obowiązek odnotować i uzasadnić ten fakt w dokumentacji medycznej</li> <li>W sytuacji, gdy zwłoka w udzieleniu pacjentowi świadczenia zdrowotnego mogłaby spowodować ryzyko utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia, lekarz nie może odmówić udzielenia świadczenia zdrowotnego, nawet gdy jest ono niezgodne z jego sumieniem, ani z innych przyczyn</li> </ul>





## PRAWO I OBOWIĄZEK LEKARZA DO PROWADZENIA DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ

Art. 41, ust. 1 u.z.l.

*„Lekarz ma obowiązek prowadzenia indywidualnej dokumentacji medycznej pacjenta”.*

Prawo lekarza	Prawo pacjenta
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lekarz musi prowadzić dokumentację medyczną pacjenta</li> <li>• Lekarz, dokonując wpisu w dokumentacji medycznej, musi przestrzegać zasad określonych w przepisach prawa</li> <li>• Lekarz musi odnotowywać w dokumentacji medycznej wszystkie informacje istotne z punktu widzenia procesu diagnostyczno-terapeutycznego</li> <li>• Lekarz, dokonując modyfikacji wpisu w dokumentacji medycznej, musi odnotować datę zmiany, jej przyczynę, złożyć swój podpis oraz przybić pieczętkę imienną</li> <li>• Lekarz nie może czegoś nie odnotować na żądanie pacjenta</li> <li>• Lekarz ma obowiązek udostępniać dokumentację medyczną pacjentowi na jego wniosek w formie i sposób wybrany przez pacjenta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pacjent ma prawo do tego, aby jego dokumentacja medyczna była czytelna i uporządkowana chronologicznie, każda strona dokumentacji zawierała co najmniej oznaczenie jego imienia i nazwiska, a ponadto, aby strony dokumentacji były ponumerowane</li> <li>• Pacjent ma prawo żądać dostępu do dokumentacji medycznej w wybranej przez niego formie</li> <li>• Pacjent może żądać odnotowania w dokumentacji medycznej każdej informacji związanej z jego zdrowiem</li> </ul>